

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БІРЖОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Мельник Г.А., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННПП НАВС Котирло О.О.

Біржові правовідносини – це врегульовані правовими нормами суспільні відносини, що виникають, змінюються та/або припиняються в процесі утворення, функціонування та розвитку біржових інститутів, мають особливий суб'єктний склад та характерні поєднанням майнових й організаційних елементів. Детально врегульовавши на законодавчому рівні біржові відносини, а саме Господарським кодексом України – поняття біржової торгівлі; Законом України «Про товарну біржу» – створення та діяльність товарних бірж; Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» – створення та діяльність фондових бірж, біржовий процес в Україні має ряд особливостей, які зумовлюються загальними економічними та історичними умовами. Треба зазначити, що вітчизняні біржі важко назвати біржами «в класичному» розумінні подібного інституту. Скоріш за все, це не біржі, а торгові будинки або ж великі регіональні брокерські контори. Дійсно, якщо західні біржі за своїм статусом і суттю є некомерційними організаціями, то акціонери наших бірж сподіваються, передусім, на прибуток від біржової діяльності. Практично всі біржі без виключення займаються підприємницькою діяльністю, що в наших умовах є не бідом, а необхідною мірою існування і виживання бірж.

Наші біржі не є «класичними біржами» також і з тим набором товарів, які виставляються на торги. В усьому світі класичними є 60-70 найменувань товарів і продуктів, тоді як на найбільших наших біржах в день торгів виставляються до тисячі найменувань товарів. Дуже незначну їх частину можна назвати «біржовим» товаром. І, передусім це відбувається через відсутність сертифікації і біржових стандартів. Також в країнах з розвинутою ринковою економікою головне місце посідають за обсягами біржового обороту фондові біржі, а у нас явна перевага на стороні товарних бірж. Ця обставина пов'язана з розвалом колишньої системи матеріально-технічного постачання та із загальною нерозвиненістю ринку цінних паперів. Нині в нашій країні досить кволо функціонує і вторинний ринок цінних паперів.

На товарних біржах світу відбувся еволюційний перехід від угод з реальним товаром (спотових і форвардних) до ф'ючерсних, а у нас знов таки перевага на боці першого виду угод. Хоча в більшості правил біржової торгівлі, прийнятих біржами, даються всі види угод, основним їх типом є угоди на реальний товар з негайною поставкою і сплатою. Однак якщо для становлення договірної торгівлі зараз потрібно в основному впевненість у завтрашньому дні, то для створення ф'ючерсного ринку необхідні більш глибокі якісні зміни, зокрема, стандартизація біржових контрактів, формування надійного механізму, що гарантує виконання операцій, розвиток сфери оптової торгівлі. Щодо перспектив розвитку біржового права в Україні то можна запропонувати наступне:

1) скоротити загальну кількість бірж внесенням змін у законодавство або за рахунок перетворення ряду регіональних бірж в торгові домів і великі брокерські компанії; 2) стандартизувати правила біржової торгівлі, біржові контракти і брокерську документацію; 3) стабілізувати ціни на акції найбільших бірж і цін на брокерські місяці; 4) вжити необхідних заходів для зростання кількості фондових бірж (фондових відділів товарних бірж), а також валютних бірж (валютних відділів фондових бірж); 5) розвивати ф'ючерсну торгівлю; 6) поступово відмовитися від бартерних угод і аукціонних принципів; 7) розробити механізм тісної співпраці біржі з іншими фінансовими установами України.